

Ds Jaco Zuurmond

30 augustus 2015
11e zondag van de zomer
Markus 8,22 – 26

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

“Jullie hebben ogen, maar zien niet. Jullie hebben oren, maar horen niet.” Zo klonk het vorige week, aan het eind van het verhaal van de wondere spijziging. Jezus zegt het tegen de discipelen, en via hen tegen al de andere omstanders, tegen heel Israël en uiteindelijk tegen ons. Die uitroep is de opmaat tot het verhaal van vandaag. “Jullie hebben ogen, maar zien niet. Jullie hebben oren, maar horen niet.” Het gaat in de genezing van de blinde dus om veel meer dan om deze éne man. In de bijbelse genezingsverhalen gaat het nooit om een soort documentaire gaat over wat ‘ooit’ in het Galileese land heeft plaatsgevonden. Over nu, hier, jij en ik gaat het in de Bijbelse genezingsverhalen. Die doven, die blinden, dat zijn ze allemaal, dat zijn wij allemaal. Al diegenen die rondom Jezus staan, en die vervolgens horen en toch niet, zien en toch niet. Het is een kritisch wonder, de genezing van de blinde man. Ze dénken dat ze zien, die discipelen. Ze denken dat ze verstaan, de Farizeeën en de andere omstanders. En net zo wordt het ons gezegd, vandaag: Jullie dénken als gemeente dat jullie de waarheid in pacht hebben, maar in de praktijk zien jullie niets, horen jullie niets. De waarheid van het Koninkrijk is een gans andere dan wat jullie kúnnen horen, kúnnen zien. Jullie zijn allemaal doof en blind - horende doof en ziende blind. In die éne blinde, zonder naam, van vanmorgen gaat het over ons. Maar dan gaat het vooral over ónze doofheid en onze blindheid. O ja, onze ogen doen het prima, meestal. Maar zien we ook wat er gebeurt?

Wat dan allereerst opvalt is de lijfelijheid van het verhaal. De blinde mens wordt door Jezus letterlijk bij de hand genomen. En vervolgens worden zijn ogen aangeraakt. Het is pure handtastelijkheid. Materiëler kan het niet. Hier wordt niets vergeestelijk. Het nieuwe zien, waar het in de ontmoeting met Jezus om gaat betreft de concrete mens, niet een vergeestelijkte mens, maar de mens zoals deze is, in al z'n lijfelijheid. En omgekeerd gaat het in dat nieuwe zien dus ook niet om een andere werkelijkheid, of een werkelijkheid ergens anders... maar het gaat in dat nieuwe zien puur om déze werkelijkheid, om dít leven. Het gaat er om dat we déze, ónze werkelijkheid eindelijk echt gaan zien. Dat is wat de mens mag zien die door Jezus wordt aangeraakt, bij de hand genomen, de oogkleppen afgedaan: deze werkelijkheid anders.

O ja, we kijken volop. Voor ons moderne mensen is iets pas echt, als je het kunt zien. We geloven het pas, als we het ook hebben gezien. Daarom moeten er ook steeds meer foto's in de krant, een plaatje bij het praatje. We leven in een beeldcultuur, zo heet het. Muziek kan niet meer zonder clips. Een webpagina met te weinig plaatjes wordt direct weggeklikt. Bij een beetje verhaal hoort een powerpoint-presentatie. En elke communicatiedeskundige zal je vertellen dat een preek van tien minuten veel te lang is, want tien minuten alleen maar luisteren..., nee, dat kan echt niet meer.

En wij, die zo gewend zijn te kijken, zouden nog genezing nodig hebben op dit punt?

Vrienden uit Tsjechië vertelden ons van hun eerste kennismaking met de westerse luxe kort na de val van het communistisch regime. Met het hele gezin waren ze naar het station gegaan. Want daar zou Mars te koop zijn... Zo vaak hadden ze dat al gezien op de reclame van de westerse televisie: laag op laag chocolade en karamel, de éne laag nog romiger dan de andere. Het water liep je uit de mond als je dat zag. En hun eerste daad van vrijheid was dus een haast kwijlende gang naar het station om daar zélf zo'n Mars aan te schaffen. Vrijer kan een mens niet zijn! Duur was de Mars, vreselijk duur - dus ze namen een mesje mee. Eén Mars zouden ze kopen voor vier personen. En o, wat viel dat dus tegen, zo vertelden ze. Gewoon chocolade, niet eens van de beste soort. Niets bijzonders. Hun eigen socialistische chocolade was mínstens zo lekker. En dat was dus hun eerste les in kapitalisme: Schijn bedriegt. Het beeld kan heel bedrieglijk zijn. En wij intussen maar geloven dat wat we zíen-, dat dát pas echt is, werkelijkheid...

Welke werkelijkheid zien wij? Het verhaal gaat dat een man aan Picasso vroeg waarom hij de dingen niet schilderde zoals ze in werkelijkheid zijn. Picasso keek verbaasd en zei: “Ik begrijp niet goed wat u bedoelt.” De man haalde een foto van z'n vrouw tevoorschijn, in zwart-wit. “Kijk”, zei hij, “zo ziet mijn vrouw er in werkelijkheid uit.” Picasso keek nog verbaasder, en zei: “ze is erg klein, uw vrouw, ik schat een centimeter of zes. En ze is erg grijs...”

Zo ééenvoudig is dat dus niet - de relatie tussen zien en werkelijkheid. De werkelijkheid is wat we zien - denken we. Maar bij nader inzien blijkt dat nog maar de vraag. Welke werkelijkheid zie je, als je kijkt? Wat wil je zien? Wat kán je zien? Zie je alles... en is alles wat je ziet wel waar?

De genezing van de blinde gaat in twee stappen. Als je echt wilt inzien en wilt begrijpen wat er gebeurt, dan kost dat tijd. Het nieuwe zien is moeilijk. Je moet je mee laten voeren naar nieuw, onbekend, land. En als de ogen open zijn niet meer terug naar het oude dorp, de oude vertrouwde omgeving, waar iedereen iedereen kent, en waar iedereen klaar is met elkaar en de wereld om hem heen. Nieuw zien is nieuw land durven bewonen. De aarde als nieuwe aarde durven be-leven. Dat heeft inderdaad tijd nodig.

Echt inzien wat er gebeurt - dat betekent allereerst dat je je ogen niet langer sluit voor de dingen die je liever niet ziet. Daar zijn we meesters in. En geef ons eens ongelijk, want er is maar al te vaak reden genoeg om even een andere kant op te kijken. Maar als het waar is dat het Jezus om déze werkelijkheid gaat, déze, ónze tastbare, hand-tastbare werkelijkheid - dan betekent het ook dat wij déze werkelijkheid, ook in al haar gruwelijkheid onder ogen moeten zien - onder ogen zúllen zien wanneer Hij ons de ogen opent. Wakker worden, dus. En de lege plek zien. En beseffen: Het is tóch waar, ook al wil ik het niet waar hebben. Open ogen betekenen: de werkelijkheid onder ogen zien..., en onder ogen wíllen zien. De slachtoffers van de oorlog zien. De nood van de vluchtelingen zien. De uitzichtloosheid van zo veel armoede onderkennen. Dát is de werkelijkheid waarin wij leven. Een werkelijkheid van broeikaseffect, van slinkende energievoorraden en een onhoudbare mondiale kloof tussen arm en rijk. Dat zien wij liever niet. Dat houden we liever buiten de deur. Begrijpelijk... want de werkelijkheid kan zo ongelooflijk complex zijn. Zo onvoorstelbaar ingewikkeld. Maar waar open ogen gaan is dit het wat we zullen zien. Onontkoombaar. "Ik heb gezien hoe ellendig mijn volk er in Egypte aan toe is" zijn de woorden van onze lieve Heer als hij zich voorstelt aan Mozes. Zó leren kijken, de ellende van mensen zien, dat is wat gebeurt als de ogen open gaan.

Maar er is ook nog een ander zien dat groeien wil. Het zien van het visioen. Het zien van de wondere spijziging van vorige week. Het zien van profeten en apostelen. Een tweede zien. Als de ogen nóg verder open gaan. Wie echt leert kijken van Jezus Messias, die ziet ín deze werkelijkheid ook andere ontwikkelingen. Die ziet nieuwe toekomst, nú al ontstaan. Leven, dwars door te veel dood heen. Hoop tegen hoop. De hele Bijbel door blijven profeten vertellen van kinderen die spelen, ouden van dagen zie zitten op pleinen, brood dat gedeeld wordt, een hand die je vastgrijpt, vrienden die naast ons staan. Ofwel: de hele bijbel door wordt verteld van medemensen die wij mogen zien als ménsen.

En dat zijn steeds weer herkenbare beelden. Reeds in het hier en nu herkenbare beelden. Beelden die in het hier en nu vertellen van goede toekomst, die komt. Toekomst die wij nu al kunnen zien. Soms. Even. Als ons de ogen geopend worden door Jezus Messias.

Amen

Na de preek zongen we twee liederen van Jan Wit, de blinde dichter. Lied 909: "Wat God doet dat is welgedaan ... 'kzal aan zijn hand vertrouwend gaan, die hand geleidt mij veilig ... ik zal zijn licht zien dagen". En lied 978: "... laat mij door de wereld gaan met open ogen, open oren om al uw tekens te verstaan. Dan is het aardse leven goed, omdat de hemel mij begroet."